

Onko vihdoin aika joustavammalle työehtosopimukselle?

Maaseudun Tulevaisuus -lehdessä oli 31.8.2016 sivulla 7 artikkeli "Liha-lauantai hiertää piikkinä tes-pöydässä". Kyseisessä artikkelissa todettiin myös, että Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL neuvottelee elintarvikealalle viisi työehtosopimusta ja että nykyiset sopimukset ovat voimassa tammikuun loppuun 2017.

Lukiessani kyseistä artikkelia tuli mieleeni, että "taas on siis aika tuolle tes-atterille". Syynä tähän näkemykseeni on, että olen saanut seurata yli kahdenkymmen vuoden ajan, välillä läheltä ja välillä vähän kauempaa, liha-alan lauantaihin liittyvää näytelmää*. Kevättalvella 1994 kaksiviikoinen työtaistelu pysäytti toiminnan elintarvikealalla lähes kokonaan. Vuonna 2003 laajemmat työtaistelut eivät olleet kaukana. Niiltä kuitenkin säästyttiin, SEL:n julistamaa ylityökieltoa ja muutamia yksittäisiä laittomia lakkoja lukuun ottamatta, kun työnantajapuoli perääntyi joustovaatimuksiinsa. Keväällä 2010 elintarvikealalla koettiin lähes uusintana vuoden 1994 tapahtumat. Erona oli vain se, että SEL:n työtaisteluaseena olivat tuolloin lyhyet rajoitetut lakot, jotka kohdistuivat ensisijaisesti elintarvikealan suurimpiin yrityksiin. Yhteistä näille kaikille vuosille on kuitenkin se, että liha-alan lauantai on joka kerta ollut neuvottelujen yhtenä pääkiistoista, leipomoalan joustojen lisäksi. Kun keväällä 2010 työehtosopimus vihdoin syntyi, niin "varmana tietona kerrottiin", että kiista liha-alan lauantaita on vihdoin saatu ratkaistua ja tästä on sopimus säästössä valtakunnan sovittelijan kassakaapissa. Kovin hyvää sopimusta ei taida kuitenkaan valtakunnansovittelijan kassakaapissa olla tai jotain muuta on tapahtunut, kun asia hiertää taas piikkinä tes-pöydässä.

Jostain syystä Suomen Elintarviketyöläisten liitolle on ollut vuosikausien ajan eräänlainen kunniakysymys estää liha-alan lauantain lisäksi kaikki joustot erityisesti leipomoalla. Paikallinen sopimus on ollut SEL:lle kuin kirosana. SEL on pitänyt "kynsin ja hampain" kiinni jäykkäkin jäykemmästä leipomoalan työehtosopimuksesta. Viimeisin osoitus tästä on työtuomioistui-

men päätös (TT 2016:6). Siinä työtuomioistuin päätti SEL:n vaatimusten mukaisesti, että leipomotyöntekijöiden osa-aikaistaminen ei ole leipomoalan työehtosopimuksen mukaan mahdollista. Taloudellisissa vaikeuksissa oleva leipomoyritys ei työtuomioistuimen ratkaisun mukaan voi osa-aikaistaa työntekijää, vaan osa-aikaistamisen sijasta työnantajan tulee irtisanoa työntekijä kokonaan. Työsopimuslain mukaan työntekijän osa-aikaistaminen on edelleen mahdollista. Tämän johdosta työtuomioistuimen ratkaisu koskee ensisijaisesti Elintarviketeollisuusliitto ry:n jäsenenä olevia leipomoita, joiden

tulee noudattaa edellä mainittua työtuomioistuimen ratkaisua. Se, koskeeko tuo ratkaisu esimerkiksi yleissitovuuden kautta myös muita ns. järjestäytymättömiä leipomoita, jää yleisen oikeuden, siis viime kädessä korkeimman oikeuden ratkaistavaksi. Aika näyttää mitä tuon osalta tapahtuu.

Suomen hallitus on jo pitkään hakenut erilaisia keinoja Suomen kilpailukyyn parantamiseksi. Yksi hallituksen isoista tavoitteista on ollut lisätä paikallista sopimista yrityksissä. Hallituksen aloitteesta syntyikin monien erilaisten vaiheiden jälkeen työmarkkinoiden keskusjärjestöjen välillä neuvoteltu kilpailukyky sopimus, jossa yhtenä elementtinä on paikallisen sopimisen lisääminen.

Valitettavasti SEL jättäytyi kilpailukyky sopimuksen ulkopuolelle yhdessä muun muassa AKT:n kanssa. SEL:n viime maaliskuussa julkisuuteen lähettämän tiedotteen mukaan "SEL ei tule hyväksymään kilpailukyky sopimuksessa sovittua työajan palkantonta pidentämistä kolmella päivällä". SEL vastusti siis erityisesti kilpailukyky sopimukseen sisältyvää 24 tunnin työajan pidennys-

tä. Sen sijaan paikallinen sopiminen ja sen mahdollinen lisääminen ei ollut ainakaan julkisuuteen tulleiden tietojen mukaan SEL:n ulkopuolelle jättäytymisen syynä.

Olisiko vihdoin aika, jolloin SEL olisi valmis paikallisen sopimisen lisäämiseen? Vai keksitäänkö taas joku keino, jolla paikallinen sopiminen ja erilaisten joustavampien työaikaisten käyttöönnotto siirretään leipomoalalla hamaan tulevaisuuteen? Jos näin käy, niin pienten ja keskisuurten leipomoyritysten toimintamahdollisuudet tulevat entistä heikommiksi. Ja siten leipomoalan työpaikat tulevat entisestään vähentymään ja leipomotuotteiden tuonti entisestään kasvamaan. Tuo ei voi olla mitenkään SEL:n ja sen jäsenten tahtotila. Vai onko niin, että leipomoalan yleissitovan työehtosopimuksen romuttaminen on ainoa keino saada leipomoalalle joustoja? Kaikkien kannalta parempi ratkaisu olisi kuitenkin se, että joustot tulevat leipomoalalle neuvottelujen ja sopimisen, ei riitelyn, kautta. ✎

Mika Väyrynen

*pääkirjoittaja toimi ETL:n palveluksessa vuosien 1992–2003 ajan.

